

KIRKA SOM BLE FLYTTET TIL ROSSFJORD.

Av Kåre Rauø

Trykt i TF 13. juli 1985.

Kirka som ble flyttet fra Lenvika til Rossfjord, ble reist mellom 1. juni 1820 og 31. mai 1821. Den ble derpå innvigd 13 søndag etter Trinitas.

Kirkebyggerne, 9 i tallet, ble hentet opp til Lenvika fra Flakstad i Lofoten. Bygningsformann var Ole Bjerkli, og hans medarbeidere Ole Dahl, Hans Lindgaard, Johan Bernt, Hans Gylland, Nils Orme, Hans Amundsen, Ole Tiller og Hans O. Voss.

Bygningstømmeret, 10 Tylfter og 2 stokker, ble hogd i Målselv og fløtet til Lenvika. Denne operasjonen kostet oppdragsgiver, Det Nordlandske Kirke og Skolefond, 51 Spesiedaler- 3 Ort. I tillegg kom utgiftene til innkjøp av 1 1/2 Kanne fransk brennevin til "Flaatefolkene", med 2 Spesiedaler- 2 Ort.

De totale kostnader med oppføringa av kirka beløpte seg til 2706 Spesiedaler 2 Ort og 17 Skilling. Distriktssjef og handelsmann H.P. Jessen i Klauva, forskotterte alle utgifter og utredet bygningsmennene med dagligvarer og kontanter. I tillegg hadde han oppsyn med bygningsarbeidet, og mottok ved sluttoppgjøret 80 Spesiedaler for jobben.

KIRKAS FORM OG STØRRELSE.

Til syllmur benyttet kirkebyggerne stein fra den gamle kirka - "den gamle Kirke- muurs Steen er bleven benyttet og var tilstrekkelig nok, saa at nogen anden ei behøvedes" heter det i kirkeregnskapet. Kirka ble bygd som ei korskirke av furu og grantømmer uten bordkledning, og langskipet var 27 1/2 alen langt og 10 1/2 alen bredt. Tverrskipet var noe kortere og smalere - 26 1/2 alen langt og 7 1/2 alen bredt, og høyden til raftene var 8 alen. Den hadde to tilbygg, nemlig et skriftehus og en fordør. I klokketårnet, bygd med løkformet kuppel og forsynt med spir, hang to små klokker.

KLAGE TIL KONGEN ÅR 1641.

På midten av 1600-tallet var vedlikeholdet av kirkene så dårlig at allmuen fant grunn til å klage til kongen. De mente at de på grunn av sin "store fattigdomb och uformuenhed" ikke kunne klare de forpliktelse som de hadde tatt på seg ved å skulle "lønne och betale Pretikanterne" deres bordhold, "thi forðum da Landitt vaar Begaffuit med Fishen och den gemene Mand var nogit i Formue, da lønthe vii Kapelanerne siellffue och hollet Annexerne ved lige".

Om kirkene i det nåværende Lenvik sogn heter det: "7. Øyfiords Kierke staaer thill nedenfalld, och allmuen thill den er ere alldeles Udarmede. 8. Balltestad Kierke er slett borte och alldeles Raadnet. 9. Lenuigs Kierke staaer thill Nerfalls. Suplikken er bl.a. signert av Joen i Steffesbottn, Jens pa Gavll, Hans pa Vang, Axell i Roesfiord og Samuel pa Grasmyr.

KIRKAS ORGANISASJON.

Der er grunn til a anta at Lenvik var et eget sogn i høymiddelalderen. Befolkninga i det område som omfattes av dagens kommunegrenser, er på grunnlag av gårds- og brukstall beregnet til a ligge et sted mellom 300 og 450 mennesker. Antall sognebarn må ha vært noe høyere da garder på Sør-Kvaløya (datidens Salarøy) sognet til kirka i Lenvika.

Kirka var ut fra flere forhold strategisk plassert. Den lå i et slags befolkningsmessig sentrum der Malangen og Gisundet møttes. Likedan er det grunn til a anta at plasseringa tett opp til Rødberget (Grenseberget, av gml.norsk rod - stang, grensemerke) og Malangen(Grensefjorden) var ei bevisst handling i en slags territorial markering av statsmakta.

Etter Den store Manndauen 1350, ble befolkninga kraftig redusert, og grunnlaget for eget kirkesogn falt bort. Tilknytninga til Trondenes ble følgelig større. I førreformatorisk tid holdt derfor et prestekollegium til ved hovedkirka på Trondenes, og fra dette måtte prestene hentes ut til de mindre kirkene ved forrettelse av kirkelige handlinger. Etter en nyordning av kirkeorganisasjonen i 1589, ble Lenvik kirke tilknyttet Astafjord kirke som residerende kapellani. Denne situasjon var levende fram til 1759, da Lenvik ble eget prestegjeld med Hillesøy sogn som anneks.

KAPELLANER I LENVIK.

Fra 1600-tallet kjenner vi de kapellaner som tjenestegjorde i Lenvik. I 1618 var Johan Olufsen i tjeneste. Han ble etterfulgt av Just Pedersen, Christen Jensen Horsens, Jørgen Olsen, Jens Egede og Johan Arnt Meyer.

KIRKAS INVENTAR:

Kirka hadde galleri på ni sider, og 52 innebygde stoler med dører, fire faste stoler i koret og to høystoler. Altertavla var lita med "nogle grove Malerier uden al Værd". Under taket hang tre små lysekroner av messing, og på alteret sto tre messinglysestaker. Videre en kalk med disk og en oblateske av sølv, en gammel rød messehaket med uekte gullsnorer, en messeskjorte, et rødt alterklede, et døpefat av messing og en tavlepose.

KIRKAS BYGNINGSMESSIGE TILSTAND 1822.

På tross av at kirka bare hadde stått i knapt ett år, blir den i en kirkebesiktigelse fra 1822, karakterisert som i dårlig stand slik at "ved Regnveir hverken Prest eller Almue kan sidde draabefri i kirken". Likedan blir det anført at galleriet måtte forandres, og flere støtter måtte anbringes under dette.

NY KIRKE MED GAMMELT INVENTAR.

Flere av de gjenstander som nevnes som kirkas inventar i 1822, var fra den forrige kirka. Den ble reist i år 1700. I en kirkebesiktigelse fra år 1701 heter det: "Og Lenvig Kierche er opbygd af nye afvigte aar 1700, ellers maatte Presten hafue staaet under oben Himmel at forrette Embede, paa Bundens bekostning, og Gud veed deris Vedligeholdelse". Også denne kirka var bygd som ei korskirke, men sannsynligvis noe mindre enn nybygget fra 1821.

KIRKENES VEDLIKEHOLD.

På grunn av manglende vedlikehold under de rådene klimatiske forhold i Lenvik, forfalt kirkene i sognet relativt fort. Da inntektene var begrenset, måtte vøling utsettes til kirkekassa viste så stort overskudd at slikt arbeid kunne settes i verk.

I 1776 gav biskopen beskjed om at omfattende reparasjon av Lenvik hovedkirke måtte søkes iverksatt. Kirkekassa viste da en inntekt på 184 Riksdaler - 14 2/3 skilling. Fra Mathis Qven i Malangen ble det innkjøpt fire store planker og en stokk, ti alen lang. Videre fra Peder Larsen samme sted, spiker for 2 Mark 8 skilling. Hos Hans Eliassen Hoff i Klauva kjøpte man 8 tylfter "Saugbord" og 600 "Bordspiiger". I tillegg til bord og spiker, matte også andre tjenester kjøpes. Således heter det i kirkeregnskapet for Lenvik kirke 1776-1777: "For en stoer Jern-Hage at Hægte Himmelen over Predike Stoelen fast ved, betalt til Ole Sørensen, Grundvog - 1 mrk. Den totale reparasjon beløpte seg til 156 Riksdaler 12 skilling.

LENVIK OPPHØRER SOM KIRKESTED.

I 1874 søkte oppsitterne i Sultinvik og på Målsjorda om å bli skilt fra Lenvik og lagt til Malangen sogn under Balsfjord prestegjeld. Likedan gjorde folk i Nordre Russevog, Vassjorda og i Finnfjordbotn, krav på å bli lagt til Reisa sogn under Tranøy prestegjeld. Noe var i ferd med å skje, og en omveltning i gamle mønster måtte finne sted. Bosetningsstrukturen var i ferd med å endre seg dramatisk. Lenvika var i ferd med å bli en avkrok i stedet for et sentrum. Spørsmålet om flytting av Lenvik kirke ble brakt på bane i et visitasmøte i Lenvik 11. august 1869. Men "da saa Faa fra de fjerne Dele af Sognet var tilstede, kunde Mødet ikke afgive nogen saadan Erklæring, som man vilde have tillagt tilstrekkelig Vegt".

SAKA KOMMER OPP I HERREDSSTYRET.

Mandag 5. januar 1874 kom spørsmålet om flytting av kirka opp til behandling i herredsstyret. Følgende vedtak ble gjort: a) Lenvik Kirke flyttes. b) Kirka flyttes til Bjorelvnes, som ansees som det heldigste Sted. c) Midlene til Flytningen blev først at anvende de ca. 1000 Spesiedale den selv eie, og det øvrige tilveiebringes ved at Laane af det offentlige stort 2500 Spdr. som med 6% Renter og Afdrage bliver at betale i 28 Aar. d) Vælge en Kommisjon paa 5 Medlemmer som har at forberede Sagen.....

Lørdag 26. september 1874 kom saka opp til ny behandling. Mot to stemmer gjorde herredsstyret vedtak om at den gamle kirka skulle rives og frambringes til Bjorelvnes, hvor en skulle nyttiggjøre seg av tømmeret ved bygginga av den nye kirka.

Etter at Stiftsdireksjonen hadde uttalt at Kirkedepartementet ikke ville godkjenne at ny kirke oppførtes med mindre enn 700 sitteplasser, gjorde herredsstyret nytt vedtak i møte 31. mai 1875. Det heter således: "Kommunebestyrelsen, som erkjender det Berettigede Krav om Kirkes oppførelse ved Roksfjord er efter det mottagne Afslag tilbøielig til at søge kirkesagen afgjort derhen at man andrager om Tillatelse til at flytte den gamle Kirke til Roksfjord, medens en ny Kirke bliver foringen at opføre paa Bjorelvnes ved Gisund efter den af Statsingeniør Anker fremlagte Tegning ".

PRESTEGÅRDEN SELGES.

Den 16. oktober 1882 ble det holdt offentlig auksjon over Lenvik prestegard. Da Stiftsdireksjonen ennå i mai 1883 ikke hadde godtatt de innkomne bud, sendte sogneprest Meek den 17. mai s.a. brev til direksjonen hvor han anbefalte at budet fra Peder Svendsen, Bogen, på kr. 7.840,- måtte approberes. Den 22. mai meddelte stiftsamtmannen at budet var godtatt.

STRID OM HVOR KIRKA SKULLE REISES.

7. august 1878 var deler av Lenvik menighet samlet på menighetsmøte i Straumen for der å diskutere hvor kirka skulle bygges. 83 "Husfædre deltok i Mødet, omtrent ligemange af Søbefolkningen og Landbefolkningen, saa at Partierne var omtrent lige representerer".

Meek skriver videre: "Da altsaa grundene maa veies mot hinanden, saa skal jeg fra Landbefolkningen fremheve følgende grunde:

1. Den tætte Befolkning langs Elven erkjender nesten alle, at deres Kirkevei vil blive magelig, selv om Kirken staar i Roxfjord, men finder det rimeligst at Kirken sættes i Strømmen mellem den tætteste Klynge af Gaarde.

2. Befolkningen rundt Roksfjorvandet og lenger op erklærer, at dersom Kirken kommer længer ned end til Lanes, saa har de ikke tilstrekkelig nytte af den, og kan lige saa gjerne søge til Bjorelvnes Kirke."

Fra "Søbefolkningen" framsettes følgende argumenter.

1. Kirken er opprinnelig tænkt opført væsentlig for deres skyld.
2. Medens Landfolket oppnaar et stort gode ved den nye Hovedkirkes Nærhed, har Søfolket ingen anden Kirke at holde sis til end Roksfjord Kirke.
3. Sættes Kirken ovenfor Lanes, saa kan de ikke komme frem med sine Baade, men maa skifte Befordringsmidel".

Sognepresten anfører til slutt: "Jeg tror altsaa man tryggest kan følge Herredsstyrelsens Beslutning af 11/10 -77 om Roksfjordnes som Plads for Kirke og Kirkegaard". Og slik ble det.

GUDSTJENESTE I ROSSFJORD KIRKE.

Den 2. august 1885 var første gudstjeneste i Rossfjord kirke. 31(!) barn ble døpt, blant dem var Knud Kornelius, av foreldre Anders Kjell Hansen og Ingeborg Anna Eriksdatter, Sætermo, og Kamilila Petrea Kristine, av foreldre Ole Petter Pedersen og Sirianna Ovidia Nilsdatter, Grønniord.

-----000-----